

,l'atzar

Exposició itinerant 2025-2028

I, de sobte, l'atzar

Incerteses, destins i casualitats
en la Col·lecció MACBA

Servei educatiu

diba.cat/ca/web/oda/expoatzar

#ExpoAtzar

Diputació
Barcelona

MUSEU
D'ART CONTEMPORANI
DE BARCELONA

«I, DE SOBTE, L'ATZAR. Incerteses, destins i casualitats en la Col·lecció MACBA» és una exposició itinerant, entre 2025 i 2028, organitzada pel **Programa d'Arts Visuals de la Diputació de Barcelona**, amb la col·laboració del **MACBA Museu d'Art Contemporani de Barcelona** i els municipis que l'acullen: **Badalona, Granollers, Manresa, Martorell, Mataró, Ripollet, Terrassa, Vic, Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú.**

El **Programa d'Arts Visuals de la Diputació de Barcelona** dona suport a les polítiques locals d'art contemporani de la província, amb la missió de promoure la connexió entre la ciutadania i l'art, facilitar-hi l'accés i contribuir a la crítica, el gaudi, la llibertat, la generació d'idees, la creativitat, l'educació, el coneixement, la salut i el benestar.

El **MACBA** té per missió fer viure l'art contemporani i, amb una especial atenció, l'art contemporani català. Mitjançant la recerca, la generació de coneixement i la difusió, vol provocar el gaudi i l'interès per l'art i la cultura contemporània, amb una voluntat d'incidir en la transformació de les persones i la societat. El MACBA vol participar en la construcció d'una societat més lliure i amb esperit crític.

Amb «I, de sobte, l'atzar», volem compartir i explorar aquests objectius amb ajuntaments, artistes, educadors i altres professionals que participen en la itinerància de l'exposició i, sobretot, amb els seus visitants.

Comissariada per **Claudia Elies**, i amb obres dels artistes **Joan Brossa, Luz Broto, Joana Cera, Joan Jonas, Teresa Margolles, Martin Llaveneras, Fina Miralles, Joan Ponç, Sergio Prego, Enrique Ramírez, Allan Sekula** i **Oriol Vilanova**, «I, DE SOBTE, L'ATZAR. Incerteses, destins i casualitats en la Col·lecció MACBA» proposa una mirada al concepte d'atzar des de diferents perspectives, llocs o accepcions.

Aquesta mostra s'inscriu en la línia d'exposicions dels darrers anys del nostre Programa d'Arts Visuals, que convida diferents comissaris a explorar temes prou atractius,

rellevants i polièdrics —com el malentès, l'entusiasme o les mans— perquè puguin interpel·lar i enriquir tots els visitants.

Com totes les exposicions del Programa d'Arts Visuals de la Diputació de Barcelona, «I, de sobte, l'atzar» ofereix serveis per als visitants, que inclouen recursos d'accessibilitat.

I, com a novetat, presentem un projecte de creació participativa a càrrec de **Pep Vidal** i **A Bao A Qu** destinat a col·lectius locals, amb la voluntat d'afavorir que totes les persones, amb independència de la seva realitat social o cultural, puguin participar de la cultura. També amb la voluntat que les sales municipals d'exposicions siguin espais per a la vida comunitària en relació a l'experimentació, la innovació i la creació artística, d'una banda, i espais per al desenvolupament personal i social dels ciutadans, de l'altra.

Az-zahr era un joc de daus popular a al-Àndalus i en altres regions islàmiques de l'edat mitjana. Sembla que el seu nom, que significa, flor, en àrab, feia referència a la *flor* de tarongina que hi havia dibuixada en una de les cares dels daus. El joc consistia a tirar els daus i veure si sortia la cara marcada amb *az-zahr*. Així doncs, aquest seria l'origen etimològic de la paraula **atzar**.

Partint d'una noció tan complexa com és l'atzar, l'exposició es planteja transitar per tot allò que atribuïm a la casualitat, al destí o a la incertesa, tot allò que sembla fruit de la contingència. L'exposició «**I, DE SOBTE, L'ATZAR. Incerteses, destins i casualitats en la Col·lecció MACBA**» proposa una mirada sobre el concepte d'atzar des de diferents perspectives, llocs o accepcions. Es planteja des de la irrupció d'un fet abrupte, incontrolable, inesperat. Com un fet que se'n escapa i que ens és aliè.

I partint de l'arrel comuna, l'atzar, aquest joc de llançar els daus en el seu sentit més etimològic, les peces que es despleguen en l'exposició ens obren a una aproximació que pretén indagar i estendre's a tres nocions vinculades a l'atzar: incertesa, destí i casualitat. S'hi acosten des d'un discurs no lineal on tots els conceptes es van hibridant, trepitjant i contaminant d'una manera gairebé simultània. No hi trobareu un inici ni un final, ni tampoc un recorregut determinat propi. Totes les peces i els conceptes comparteixen aquest principi comú, de la mateixa manera que també comparteixen alguns dels matisos que les allunyen.

La **incertesa** s'aproxima a l'atzar des del dubte, l'imprecís i l'indeterminat. Al darrera, s'hi amaga una certa voluntat de control, de voler domar el curs dels esdeveniments. Un incert que s'entreveu en l'arlequí que pinta **Joan Ponç** o en la voluntat per intervenir el curs de l'aigua de **Luz Broto**. El trobem també en el castell que **Joana Cera** prova de reconstruir

després que s'hagi enfonsat i en l'escultura de **Martin Llavaneras** sobre la força incontrolable de l'atmosfera.

La idea del **destí**, en canvi, apel·la a una força sobrehumana, gairebé divina. Una força que identifiquem en el film d'**Enrique Ramírez** quan posa en evidència l'atzar o el fat que marca el nostre lloc de naixement. El trobem també en la fortuïtat d'una bala invocada per les fotografies de **Teresa Margolles** i en els retrats d'**Allan Sekula**, que remetem al destí dels combatents d'una guerra.

I per últim, la deriva de la **casualitat** ens apropa a la probabilitat, a allò imprevist que passa com no esperàvem. Ho escenifiquen les peces de **Joan Jonas** i **Fina Miralles**, que situen el cos davant de diferents fenòmens naturals confiant els seus moviments a factors aliens que no poden controlar; o les postals d'**Oriol Vilanova**, quan apareixen, una vegada i una altra vegada, en mercats de vell. També s'apropen a la noció de casualitat **Sergio Prego** i **Joan Brossa** quan apel·len al joc i a la força provant d'alterar un resultat esperat o probable en accions com saltar o escriure.

Els tres eixos de l'exposició troben correspondència en els versos del poema d'Ausiàs March: *Quant plau a Déu que la fusta peresqua*¹. Tot i haver estat escrit fa més de cinc segles, manté una vigència plena. En aquesta poesia ja s'aplegaven moltes de les idees que es proposen pensar aquí. *Quant plau a Déu que la fusta peresqua, en segur port romp àncores y ormeig*². La referència al mar desfent la matèria remet, d'una manera directa, a l'**aigua**, un element que ha anat emergint, per camins diferents, al llarg de l'exposició. I és que, des de temps antics, l'aigua ha fascinat per la seva força, per la seva resistència a la voluntat humana de controlar-la i per ser un cruel separador de països i vides. Metàfora del canvi incessant, remet també a l'inesperat i a l'incert, elements que ens permeten tancar el cercle i ens retornen a l'inici.

¹ March, Ausiàs: *Per haver d'amor vida*. Barcelona: editorial Barcino 2009.

² Quan Déu vol que la nau s'enfonsi, a dins d'un port segur s'hi trenquen àncores i veles.

Els serveis educatius de les exposicions itinerants del programa d'Arts Visuals de la Diputació de Barcelona:

- S'encarreguen a professionals especialistes en art i educació.
- S'adrecen i s'adapten a diferents segments de públic: individual, familiar, escolar i grups específics (entitats, esplais, gent gran, etc.).
- Tenen en compte l'accessibilitat.
- Adopten el format de visita dinamitzada, visita dialogada, visita performativa o taller experimental.
- Tenen per objectius generals:
  - Estimular la curiositat i l'interès per l'art contemporani i per les temàtiques, per les obres i pels artistes de cada exposició.
  - Donar a conèixer artistes contemporanis de referència del panorama català i internacional.
  - Oferir eines de coneixement, contextualització i anàlisi.
  - Propiciar l'aproximació a la creació contemporània com un espai per a la reflexió i el pensament.
  - Promoure la recepció activa, la participació, el respecte, l'associació d'idees, l'experimentació, el pensament crític i la creativitat.
  - Donar confiança per a l'aproximació autònoma a l'art contemporani i als àmbits de reflexió que posa en joc (socials, polítics, econòmics, científics, etc.).
  - Compartir el gaudi per l'aprenentatge.

El servei educatiu de l'exposició «I, de sobte, l'atzar» es planteja uns objectius específics:

- Generar un espai de diàleg i reflexió compartida al voltant de les obres d'art i posar-les en relació amb les nostres experiències quotidianes.
- Reflexionar sobre conceptes relacionats amb l'atzar: l'incert, l'aleatori, la casualitat o el destí.
- Descobrir el paper de l'atzar en l'obra i el procés de creació de diversos artistes visuals contemporanis.
- Fer experiència activa i creativa de les problemàtiques vinculades a la incertesa, l'imprevist, etc. Reflexionar, també, sobre la voluntat humana de dominar el que és incontrolable (la força de la natura o la incertesa del futur).
- Analitzar la relació de les obres de l'exposició amb la crisi climàtica i el pensament descolonial.
- Reflexionar sobre què és un museu i què és una col·lecció.
- Generar un diàleg sobre els límits i les possibilitats d'una col·lecció d'art contemporani com la del MACBA.

Activitats per a diferents tipologies de públics:

«Un llenç blanc, obert a la incertesa»

Visita dinamitzada per a grups de primària, ESO, batxillerat i cicles formatius

Durada: 1 h 30 min

La visita proposa un recorregut actiu per descobrir com l'art contemporani ens ajuda a pensar la incertesa, jugar amb l'inesperat i reflexionar sobre els límits del control.

Començarem amb una activació a l'exterior: enganxarem una cartolina a terra, deixant-la a mercè de l'atzar com un llenç que capturarà allò que passi mentre som dins. A la sala, dialogarem amb obres de la MACBA per explorar l'aleatori, el destí i la casualitat, i veure com artistes com Joan Jonas, Joan Brossa o Martin Llaveneras incorporen l'atzar als seus processos.

Per acabar, farem l'activitat «Tota postal té un destí», inspirada en Oriol Vilanova: cada participant crearà una postal amb retalls extrets a l'atzar d'un diari, que viatjarà al proper municipi com a part d'un arxiu col·lectiu en moviment.

«Deixar-se endur per l'atzar»

Visita dinamitzada per a famílies amb infants a partir de 6 anys (preferiblement)

Durada: 1 h 30 min

El joc i l'atzar tenen una llarga història. A partir de preguntes i dinàmiques, reflexionarem sobre com el món està ple d'elements imprevisibles: una trobada inesperada, un núvol que esclata sense avis.

Veurem com molts artistes han incorporat aquests fets incontrolables en les seves obres, deixant que el vent, la pluja o la gravetat guïin el procés. Compartirem experiències amb la casualitat i l'imprevist, obrint espais de conversa entre grans i petits. Per acabar, farem l'activitat «Tota postal té un destí», una proposta poètica que convida cada família a crear una postal a partir del collage, com a record viatger de la visita.

«Coreografies de l'incert: l'atzar en l'art contemporani»

Visita comentada i dialogada per a adults (a partir de 16 anys)

Durada: 1 h

L'atzar és una idea fascinant que parla del desig de controlar l'incontrolable i de la por al que no es pot preveure, però també d'una atracció per allò que escapa a normes i mapes. Aquesta visita proposa una immersió en obres contemporànies que treballen amb la incertesa, la casualitat i el destí.

Explorarem el diàleg entre gest artístic i imprevisit: la col·laboració amb forces naturals, el joc amb l'error o la repetició mecànica. Artistes com Joan Jonas, Sergio Prego o Oriol Vilanova ens ajudaran a obrir interrogants sobre el control, la manera com expliquem la història i el paper de l'atzar en els relats i en els gestos quotidians. La visita es desenvoluparà a partir de la conversa amb el grup, connectant obres i vivències personals.

«Submergir-se en el record: l'atzar en les nostres vides»

Visita comentada i dialogada per a persones amb Alzheimer i altres demències (amb cuidadors o familiars)

Durada: 1 h (durada flexible)

A vegades, una imatge, una paraula o una olor poden obrir una porta inesperada cap al record. Aquesta visita, pensada per a persones amb Alzheimer i altres demències, parteix de la idea que el record pot ser una forma d'atzar: apareix sense avisar i s'activa sovint des del cos més que des de la raó.

Proposem un recorregut pausat per obres que apel·len als sentits, la quotidianitat i l'experiència viscuda. La conversa es farà a partir d'impressions senzilles i evocacions, amb el suport de l'educador, adaptant llenguatge i ritme a les necessitats del grup.

Conceptualització i disseny

A Bao A Qu és una associació cultural sense ànim de lucre, fundada el 2004, que promou el gaudi de l'art i la cultura entre infants i joves de tots els contextos, amb especial atenció als que viuen en entorns desafavorits. Treballa per innovar en educació a través de l'art i potenciar el valor transformador de la pràctica artística com a motor social. Forma professorat en el potencial pedagògic de les arts i impulsa que escoles i instituts esdevinguin motors culturals, sobretot en zones amb un teixit cultural feble.

Entre els seus reconeixements destaquen el Premi Ciutat de Barcelona (2015), el Premi ACCA en Educació (2020), el Premi Pepón Coromina (2021) i el Grant for EU Media Literacy Programs de l'Evens Foundation (2013).

<https://www.abaoaqu.org/ca>

Martí Madaula Esquirol (Sabadell, 1996) és artista i educador. Graduat en Belles Arts per la Universitat de Barcelona, ha cursat màsters a la LUCA School of Arts (Gant) i a la School of the Art Institute of Chicago. La seva primera pel·lícula, *The Living Wardrobe*, es va estrenar a Visions du Réel el 2024. Ha realitzat exposicions individuals com «L'armari vivent» (Prats Nogueras Blanchard, 2024) i «Tough, Reliable and Almost Cuddly» (Chicago, 2023), i ha participat en mostres col·lectives a espais com Àngels Barcelona, Roca Umbert i Sala d'Art Jove. El 2021 va publicar el llibre *Com conquerir l'espai*.

La seva obra parteix de l'observació d'allò proper, sovint analitzant els espais que habita i convertint-los en matèria de reflexió i creació.

www.martimadaula.hotglue.me

Informació pràctica:

- Inscripcions: a cada municipi (vegeu calendari de la itinerància).
- Idioma: català (per a altres idiomes, poseu-vos en contacte amb el municipi corresponent)
- Podeu consultar els recursos d'accessibilitat al web: <https://www.diba.cat/ca/web/oda/expoatzar>

Fotografies: Diputació de Barcelona, Barcelona 2025.
© Jordi Bardajil Ruiz.

Calendari de la itinerància

Manresa

Centre Cultural el Casino
Del 7 de novembre del 2025
a l'11 de gener del 2026

Vilafranca del Penedès

Sala dels Trinitaris
Del 29 de gener al 29 de març
del 2027

Martorell

Muxart. Espai d'Art i Creació
Contemporanis
Del 23 de gener al 29 de març
del 2026

Vilanova i la Geltrú

Centre d'Art Contemporani
La Sala
Del 9 d'abril al 13 de juny
del 2027

Terrassa

Sala Muncunill
Del 10 d'abril al 14 de juny
del 2026

Vic

Centre Cultural Joan Triadú
De l'1 de juliol al 5 de setembre
del 2027

Ripollet

Centre Cultural de Ripollet
Del 18 de setembre al 8
de novembre del 2026

Granollers

Museu de Granollers
Del 17 de setembre al 7
de novembre del 2027

Badalona

Sala Josep Uclés.
Centre Cultural El Carme
Del 19 de novembre del 2026 al 17
de gener del 2027

Mataró

Museu de Mataró
Del 18 de novembre del 2027
al 23 de gener del 2028

Amb obres de **Joan Brossa, Luz Broto, Joana Cera,
Joan Jonas, Teresa Margolles, Martin Llavanas,
Fina Miralles, Joan Ponç, Sergio Prego, Enrique Ramírez,
Allan Sekula i Oriol Vilanova**

A cura de **Claudia Elies**

**Diputació
Barcelona**

Àrea de Cultura

Oficina de Difusió Artística (ODA)
Carrer de Zamora, 73
08018 Barcelona
Tel. 934 022 978
oda.artsvsuals@diba.cat

www.diba.cat/oda/arts_visuals
[@ArtsVisualsODA](https://www.instagram.com/ArtsVisualsODA)
[#ExpoAtzar](https://twitter.com/ArtsVisualsODA)